

ЈОВАН Р. БАЗИЋ¹

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ
ПРИЗРЕН – ЛЕПОСАВИЋ

ВЕРОЉУБ С. СТАНКОВИЋ²

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФАКУЛТЕТ ЗА СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ
ЛЕПОСАВИЋ

ПЕТАР Д. ПАВЛОВИЋ³

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ, ФАКУЛТЕТ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И СПОРТА
РЕПУБЛИКА СРПСКА

СТУДЕНТИ О ПОЛИТИЦИ И НАЦИОНАЛНОЈ ИДЕНТИФИКАЦИЈИ У СПОРТУ⁴

САЖЕТАК. У овом раду се разматрају резултати истраживања о политици и националној идентификацији у спорту, које је вршено међу студентима Факултета за спорт и физичко васпитање Универзитета из Косовске Митровице, Ниша и Бања Луке. Овим истраживањем је обухваћено укупно 464 студената и оно је извршено у априлу и мају 2013. године у Лепосавићу, Нишу и Бања Луци. Основни циљ истраживања јесте да се утврди колико студенти препознају утицај политике у спорту на нивоу свакодневне праксе и како они виде процес учвршћивања и испољавања националног идентитета у спорту. У функцији овог рада, указује се и на

---

¹ jbazic@beotel.net

² veroljub.stankovic@pr.ac.rs

³ ffvis@blic.net

⁴ Ово истраживање је резултат рада у оквиру научног пројекта Филозофског факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици *Косово и Мејхоџија између националној идентитетима и евроинтеграција*, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Број пројекта: 47023).

Рад је примљен 20. августа 2014, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 22. септембра 2014.

релевантне теоријско-методолошке приступе у разумевању политике, спорта и националног идентитета, као и њиховог међусобног односа.

Резултати истраживања показују да студенти препознају утицај политике у спорту и испољавање националне идентификације у спортским такмичењима, као и у догађајима поводом њих, у којима изузетну улогу имају средства масовних комуникација. У својим одговорима на постављена питања, студенти указују да политика има велики утицај на спорт, али и да спорт има значајног утицаја на политику, при чему истичу да успеси врхунских спортиста, нарочито на међународним такмичењима, подстичу буђење националних осећања, јачају националну идентификацију и доприносе снажењу патриотизма. Тај ефекат се нарочито појачава понашањем и изјавама врхунских спортиста у медијима, након великих спортских резултата, као и обраћање највиших државних званичника тим поводом. Зато су ови успеси од великог значаја за промоцију државе и нације, али су они, с друге стране, и од велике користи за личну промоцију политичара и политичких странака на власти. Затим, студенти добро запажају значај и улогу симболичких обележја у спорту, па, у том контексту, тврде да амблеми, грбови и друга национална обележја на спортској опреми доприносе јачању националног идентитета. У вези става да би спортисти на међународним такмичењима требало да певају државну химну, већина студената, особито из Лепосавића, сматра да је то њихова обавеза. Посебно је значајно да готово сви студенти истичу како хулиганско понашање навијача на спортским догађајима вређа њихова национална осећања.

Кључне речи: национални идентитет, спорт, политика, студенти.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Полазна идеја у формулисању ове теме и реализације истраживања ставова студената о политици и националној идентификацији у спорту јесте намера да се утврди колико студенти препознају утицај политике у спорту, на нивоу свакодневне праксе; и како они виде процес учвршћивања и испољавања националног идентитета у спорту. У овом истраживању испитивани су студенти Факултета за спорт и физичко васпитање Универзитета из Косовске Митровице, Ниша и Бања Луке. Уједно, овом приликом, указује се и на неке теоријско-методолошке приступе у разумевању ових појмова, њиховог међусобног односа и функционалних веза.

Расправе о односу политике и спорта, као и научна истраживања о томе настају шездесетих година XX века и све су више изражена у јавности. Оне се одвијају са различитих идеолошких и теоријско-методолошких становишта и у оквирима различитих

научних дисциплина друштвених наука, али, у суштини, доминирају схватања према којима спорт изражава друштвено-политичке односе у друштву и „представља средство политике помоћу којег се уобличавају одређене друштвене вредности” (Koković, 2010, str. 141). У том контексту, у литератури су заступљене различите типологије односа између политике и спорта, међу којима доминирају становишта анализе спорта „крз призму политике” (Kustec i Maksmuti, 2011, str. 150–152). Међутим, много је целисходније овај однос посматрати дијалектички као: а) утицај политике на спорт; и б) утицај спорта на политику (Станковић и Базић, 2013, стр. 845). Можда ово изгледа на први поглед као поједностављен приступ, али, у сваком случају, он је веома реалан и у овом координатном систему је смештено и питање националног идентитета, које има своје рефлексије у оба правца.

ОСНОВНА ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКА ПОЛАЗИШТА

У функцији разумевања веза, релација и односа између политике и спорта, а потом и националног идентитета, као заједничког чиниоца, неопходно је најпре указати на доминантна теоријска схватања ових појмова у литератури.

1) Политика је у суштини процес усмеравања људске делатности у правцу остваривања одређених интереса и циљева у разним сферама друштвеног живота – у економији, образовању, култури, здравству, спорту итд. (Базић и Пешић, 2012, стр. 297). Или још прецизније, политика је управљање јавним пословима, превасходно помоћу државне власти. Осим тога, треба имати у виду мноштво различитих дефиниција политике, исто онолико колико је и различитих облика власти и њихових гледишта о томе шта је политика (Neuwood, 1999, str. 52). Зато је организација и деловање државне власти, као и борба за утицај на њу, суштина политике и основни садржај политичког живота у друштву (Harbermas, 1982, str. 2–18). У савременом друштву политика је значајно ојачала и преузела многобројне друштвене функције. Она је обликовала друштвене делатности према потребама и интересима одређених друштвених група и заједница (Dahl, 1989, str. 220). Зато је у домену политике и спорт, као веома важна друштвена делатност која се уређује према потребама одређеног друштва, али и као област у коју се уграђују и промовишу владајуће друштвене вредности и пожељни политички обрасци.

2) Спорт је веома значајан друштвени феномен који се може изучавати са различитих аспеката, али се они углавном могу свести на два теоријско-методолошка приступа: први је физикално-моторички, где се спорт дефинише и проучава у границама механичких аспеката човековог кретања и његове анатомије; и други, где се спорт посматра као феномен који је одређен преважно друштвеним чиниоцима и последицама из бављења спортом (Kustec i Maksmuti, 2011, str. 148). У овом контексту, водећи амерички социолог спорта Гатман (Allen Guttmann), спорт одређује и као „темељни елемент друштвене стварности” без кога је потпуно „немогуће замислити како бисмо могли да наставимо да живимо” (Guttmann, 1986, str. 183). А Дуци Симоновић иде још даље и истиче да је савремени спорт „добио онај значај који је религија имала у средњем веку: олимпијске игре постале су најзначајнија светковина савременог света” (Simonović, 2001, str. 9). Такође, нису занемарљиве ни везе између спорта и религије, чиме су се бавили многи истраживачи, још од Вебера (Max Weber), а потом и многи други (Wann Daniel, Baker William, Chandler Timothy). Све то указује да је спорт изузетно битан чинилац савременог друштва, али с друге стране и да је израз доминантних вредности у друштву.

Утицај политике на спорт је најизраженији у односу између државе и спорта, који се врши кроз процес дефинисања и усмеравања политике у спорту ради остваривања одређених друштвених интереса и циљева у овој области. Идеје и концепти такве политике су променљиви, како због промене друштвених потреба и циљева, тако и због промене власти (Станковић и Базић, 2013, стр. 845). Свака нова власт носи са собом одређени идеолошки концепт разумевања друштвених потреба, интереса и виђења политичких циљева у држави које она настоји да оствари.⁵ Затим, треба имати у виду и да је спорт саставни део институционалног васпитања и образовања, где се кроз школски курикулум и наставу уграђују вредносни ставови код деце, што је

⁵ Остваривање ових циљева држава обезбеђује на различите начине: а) правним актима и механизмима за њихово спровођење; б) успостављањем одговарајућих институција и обезбеђивањем услова за њихово функционисање; в) финансирањем спорта, особито репрезентативних селекција и појединаца; г) градњом спортских објеката и стварањем материјалних, техничких и других услова за одвијање спортских активности; и д) непосредним ангажовањем политичара у спорту, најчешће у спортским савезима и управама клубова.

веома важно за формирање њихове личности. Поред државе, утицај на спорт остварују, или покушавају да остваре, политичке странке, невладине организације и интересне групе, привредни субјекти, локалне заједнице, средства масовних комуникација, појединци итд.

Утицај спорта на политику је веома значајан и комплексан, нарочито од обнове олимпијских игара (1894) и професионализације спорта, па све до данас. Зато се овај утицај може посматрати на неколико начина, али превасходно треба нагласити да спорт остварује и одређене друштвене функције, међу којима се у литератури најчешће истичу функције идентификације и друштвене интеграције. У спорту се, кроз компетитивну конкуренцију, људи, друштвене групе и националне селекције боре за свој положај, за своју познатост и углед. Зато је спорт аутентичан израз неког идентитета који почива на природној, антрополошкој, моћи (John Street, Slavko Kulić, Ozren Biti). Реализацијом те моћи кроз успехе, особито на међународној сцени, „спорт ствара другачији идентитет, другачију политику”, како код самих победника и губитника, тако и код гледалаца, друштвених група и нација. Због тога „спорт игра важну улогу у стварању националног идентитета и означавању граница како би неке људе укључили а неке искључили” (Selhanović, 2007, str. 100). Истовремено, „спорт је подручје које допушта конструкцију нације као хомогене целине” (Biti, 2008, str. 142), чиме битно утиче на превладавање унутрашњих подела и јачању националне идентификације и друштвене интеграције. Зато је у праву Венел (Garry Whannel) када истиче да је „врхунски спорт заправо довео у први план национални идентитет и национални престиж” (Whannel, 1992, str. 191).

Утицај спорта у процесу друштвених интеграција може се сагледати још од античке Грчке када су ратови престајали због одржавања олимпијских игара, до савремене историје где је спорт имао позитиван утицај на многа политичка дешавања, нарочито у мултикултурним друштвима, када је „интегрисао завађене етницитете” (Ђорић, 2012, str. 45). У процесу друштвених интеграција, веома је битна изградња политичке кохезије одређене друштвене заједнице, која се остварује кроз процес социјализације, нарочито у периоду формирања политичке свести код деце (Thomas, 2003, str. 155), јер од ње најнепосредније зависи снага и чврстина политичке лојалности, особито према држави и нацији. У томе спорт има значајну улогу, јер веома ефикасно утиче

на јачање политичке кохезије кроз различите облике и садржаје. Зато је у многим друштвима, нарочито оним са тоталитарним режимима, спорт представљао мобилизацијску силу и чинио саставни део идеолошке структуре (Girginov, 2004, str. 25), особито у време апартејда у Јужноафричкој републици (ЈАР), када је дошло до веома необичне симбиозе спорта, национализма и расизма (Porter and Smith, 2004). У овом, као и у многим другим случајевима, често је долазило и до злоупотребе спорта у политичке сврхе на веома различите начине, од мобилизације масе ради учвршћивања власти, до промоције одређених идеологија на великим, особито међународним, такмичењима, што је достигло свој врхунац у време одржавања Олимпијских игара у Берлину 1936. године.

Посебно значајан аспект у разматрањима утицаја спорта на политику јесте утицај спортских организација, нарочито међународних, на актуелне политичке процесе или догађаје, где оне улазе у политичку сферу и на различите начине утичу на политичке промене. Затим, треба имати у виду и да спорт подстиче развој индустрије, туризма, трговине, средстава масовних комуникација и на тај начин веома битно учествује у стварању профита, формирању јавног мњења и истовремено убрзава свеукупне активности савременог друштва.

3) У теоријском одређењу националног идентитета постоји мноштво различитих ставова, али је опште прихваћено да се национални идентитет заснива на свести о сазнању неких заједничких карактеристика припадника једне нације, које је разликују од других нација (језик, раса, религија, етнос, митологија, култура, територија итд.). За Андерсона (Benedict Anderson) је националност, односно припадност нацији, културна творевина посебне врсте која ужива снажан емоционални легитимитет још од краја XVIII века (Anderson, 1991, str. 17). Процес идентитетског разграничења јача унутрашњу солидарност, консензус и унутрашњи поредак друштвеног живота, при чему се инсистира на развоју позитивног емоционалног односа према *своме* и *својима*, а љубав према својој нацији сматра се битним својством човека (Antonić, 2003, str. 151). Као основни типови националног идентитета најчешће се истичу *еџнички* и *џрађански* модел.⁶ Национални идентитет, као самосвест, историјски настаје, развија се и испољава у процесима друштвеног развоја и обухвата целовите системе културних вредности. То подразумева и преиспитивање система друштвених вредности, па је зато често на видуку сукоб

између традиције и иновације (Базих, 2011, стр. 336). У време кризе, великих и наглих друштвених промена долази и до преобликовања националних идентитета, као што је то био случај у време стварања али и распада Југославије.⁷

У координатама међусобних односа политике и спорта може се разумети и питање националне идентификације у спорту, јер се у њему на веома занимљив начин остварује „конекција са спољним светом” где се врши „потврђивање идентитета” (Dunning and Malcolm, 2003, str. 67). Принцип конкуренције и конкуритивног индивидуализма, као основна обележја спорта, преносе се на национални план и постају ствар престижа. Томе доприносе и многе карактеристике које су својствене спортистима, као што су: унутрашња мотивација, понос, патриотизам и снажни национални набој (Biti, 2008, str. 143). Све је то нарочито изражено на међународним такмичењима где спортисти заступају своју државу и где су увек присутни национални симболи попут заставе, грба и химне, што државама победницама доноси велику количину симболичке моћи. С друге стране, спортски тријумфи и гестови спортиста након победа (певање химне, дизање националне заставе, трчање почасног круга са уздигнутом заставом и сл.), као и њихове изјаве и поруке, остављају снажан утисак у јавности, јер су оне увек говор победника, израз надмоћи и националног поноса. У томе велику улогу имају и средства масовних комуникација, особито спортска штампа, јер је у њој веома изражено „успостављање метафоричке везе између спорта и рата” (Ђорђевић, 2009, стр. 93). Зато штампа својим рат-

⁶ У литератури се ови типови националног идентитета често означавају и као: примордијални и конструктивни; примордијални и модернички; органски и либерални; источни и западни и сл. Ова класификација схватања националног идентитета и нације потиче још од Мајнекеа (Fridrich Meinecke) из 1908. године када је „повукао разлику између *Kultur* и *nation*, претежно пасивне културне заједнице и *Staatsnation*, активне самоопредељиве политичке нације” (Smit, 1998, str. 26).

⁷ У време стварања Југославије, након Првог светског рата, потискивани су национални идентитети њених народа ради стварања новог идентитета – југословенства. То је чињено различитим инструментима, од владајуће идеологије и новог концепта културне политике, па све до успостављања нових друштвених установа и одговарајућег политичког система. А у време распада Југославије, дошло је поново до преобликовања националног идентитета, напушта се југословенство и, под утицајем реактивне усмерености у националну прошлост, примат се даје новим/старим вредностима које су у функцији конституисања и учвршћивања националних држава на југословенском простору.

ним вокабуларом подсећа спортисте на „дуг према нацији” и позива јавност на одавање почести „националним јунацима”. Осим тога, и пропратне појаве у спорту, као што су понашање гледалаца и публице на спортском терену, јавне манифестације које се организују поводом великих спортских победа, нарочито на међународним такмичењима, приједи спортиста код највиших државних званичника, хуманитарне и политичке активности познатих спортиста и њихов приватни живот, као и многе друге, веома битно утичу на формирање јавног мњења, јер је ту присутан дух победника који недвосмислено изражава снажно патриотско расположење и национални понос.⁸ Све то на специфичан начин доприноси формирању представе, или како би се то савременим језиком рекло, формирању имиџа (*image*) о држави или нацији као „спортској сили” (Selhanović, 2007, str. 96), а у домаћој јавности, код гледалаца, подстицају свести о припадности нацији и развоју позитивног односа према њој.

МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП ИСТРАЖИВАЊУ

Истраживање ставова студената о међусобном утицају политике и спорта, као и о националној идентификацији у спорту извршено је током априла и маја 2013. године у Лепосавићу, Нишу и Бањој Луци. Узорак је чинило 464 испитаника узраста 19–21 године старости студената са Факултета за спорт и физичко васпитање Универзитета у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици (181), Универзитета у Нишу (186) и Универзитета у Бањој Луци (97). Ставови студената прикупљани су помоћу анкетног листа заснованом на Lyckert-овој скали процене. Упитник је садржао 13 ајтема помоћу којих је процењиван став студената према утицају политике на спорт, улози политичара у спортским организацијама и односа спортиста према политици. Упитник је садржао следеће тврдње: 1) Политика има велики утицај на спорт; 2) Спорт има велики утицај на политику; 3) Промоција политичког система се остварује кроз спорт; 4) Заслужни спортисти треба да буду чланови политичких странака; 5) Успех врхунских спортиста се користи за личну

⁸ У том контексту се може, ради илустрације, указати на светске успехе неких врхунских српских спортиста, попут Владе Дивца и Новака Ђоковића, који се у јавности доживљавају као национални јунаци, чији су успеси имали велику моћ у јачању националне свести, особито поруке дате у медијима, од којих су многе биле и политичке природе.

промоцију политичара и политичких странака; 6) Захваљујући политичарима који раде у спорту „спорт” је понос Србије и Републике Српске; 7) Средства информисања која пишу о дешавањима у спорту су под великим утицајем политичара на власти; 8) Успеси спортиста доприносе јачању патриотизма; 9) Успеси спортиста подстичу буђење националних осећања; 10) Церемоније доделе медаља нашим спортистима на међународним такмичењима чине Вас поносним што живите у Србији – Републици Српској; 11) Хулиганско понашање навијача на спортским догађајима вређа Вашу национална осећања; 12) Амблеми, грбови и друга обележја на спортској опреми доприносе јачању националног идентитета; и 13) Наши спортисти на међународним такмичењима морају певати државну химну.

Добијени подаци су обрађени помоћу непараметријске статистике а након стандардизације резултата разлике између група испитаника израчунате су помоћу каноничке дискриминативне анализе.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Применом изложених метода за обраду података добијени су резултати који су пружили информације о томе колико студенти препознају утицај политике у спорту на нивоу свакодневне праксе и како они виде процес учвршћивања и испољавања националног идентитета у спорту. На основу резултата истраживања може се потврдити основна хипотеза – да студенти препознају утицај политике у спорту и препознају националну идентификацију која се изражава у спортским такмичењима. Редослед излагања добијених резултата један је логичан след који садржи презентовање резултата обраде у манифестном и латентном простору. Резултати свих обрада приказани су табеларно и дају увид у структуру одговора на постојеће тврдње као и увид у структурне разлике о политици и националној идентификацији у спорту студената у односу на Универзитет са којег долазе.

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	64 (35.4)	66 (36.5)	37 (20.4)	11 (6.1)	3 (1.7)
НИШ	F (%)	122 (65.6)	49 (26.3)	12 (6.5)	2 (1.1)	1 (.5)
БАЊА ЛУКА	F (%)	39 (40.2)	52 (53.6)	2 (2.1)	4 (4.1)	0 (.0)

ТАБЕЛА 1: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ПОЛИТИКА ИМА ВЕЛИКИ УТИЦАЈ НА СПОРТ

CHI-SQUARE TESTS			NOMINAL BY NOMINAL			
	VALUE	DF	SIG.		VALUE	SIG.
CHI-SQUARE	66.17	8	.00	Cramer's V	.26	.00

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	9 (5.0)	31 (17.1)	65 (35.9)	41 (22.7)	35 (19.3)
НИШ	F (%)	20 (10.8)	53 (28.5)	57 (30.6)	35 (18.8)	21 (11.3)
БАЊА ЛУКА	F (%)	12 (12.4)	33 (34.0)	14 (14.4)	22 (22.7)	16 (16.5)

ТАБЕЛА 2: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА СПОРТ ИМА ВЕЛИКИ УТИЦАЈ НА ПОЛИТИКУ

CHI-SQUARE TESTS			NOMINAL BY NOMINAL			
	VALUE	DF	SIG.		VALUE	SIG.
CHI-SQUARE	28.48	8	.00	CRAMER'S V	.17	.00

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	21 (11.6)	67 (37.0)	65 (35.9)	19 (10.5)	9 (5.0)
НИШ	F (%)	48 (25.8)	77 (41.4)	47 (25.3)	9 (4.8)	5 (2.7)
БАЊА ЛУКА	F (%)	21 (21.6)	46 (47.4)	16 (16.5)	6 (6.2)	8 (8.2)

ТАБЕЛА 3: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ПРОМОЦИЈА ПОЛИТИЧКОГ СИСТЕМА СЕ ОСТВАРУЈЕ КРОЗ СПОРТ

		CHI-SQUARE TESTS			NOMINAL BY NOMINAL	
		VALUE	DF	SIG.	VALUE	SIG.
CHI-SQUARE		29.19	8	.00	Cramer's V	.17 .00

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	13 (7.2)	27 (14.9)	38 (21.0)	23 (12.7)	80 (44.2)
НИШ	F (%)	7 (3.8)	9 (4.8)	25 (13.4)	39 (21.0)	106 (57.0)
БАЊА ЛУКА	F (%)	2 (2.1)	15 (15.5)	20 (20.6)	20 (20.6)	40 (41.2)

ТАБЕЛА 4: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТИ ТРЕБА ДА БУДУ ЧЛАНОВИ ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА

		CHI-SQUARE TESTS			NOMINAL BY NOMINAL	
		VALUE	DF	SIG.	VALUE	SIG.
CHI-SQUARE		26.89	8	.00	Cramer's V	.17 .00

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	50 (27.6)	64 (35.4)	40 (22,1)	14 (7,7)	13 (7,2)
НИШ	F (%)	56 (30,1)	62 (33,3)	37 (19,9)	13 (7,0)	18 (9,7)
БАЊА ЛУКА	F (%)	25 (25,8)	32 (33,0)	22 (22,7)	12 (12,4)	6 (6,2)

ТАБЕЛА 5: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА УСПЕХ ВРХУНСКИХ СПОРТИСТА СЕ КОРИСТИ ЗА ЛИЧНУ ПРОМОЦИЈУ ПОЛИТИЧАРА И ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	24 (13.3)	43 (23.8)	40 (22.1)	32 (17.7)	42 (23.2)
НИШ	F (%)	15 (8.1)	32 (17.2)	41 (22.0)	33 (17.7)	65 (34.9)
БАЊА ЛУКА	F (%)	16 (16.5)	16 (16.5)	29 (29.9)	16 (16.5)	20 (20.6)

ТАБЕЛА 6: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ЗАХВАЉУЈУЋИ ПОЛИТИЧАРИМА КОЈИ РАДЕ У СПОРТУ „СПОРТ” ЈЕ ПОНОС СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

CHI-SQUARE TESTS				NOMINAL BY NOMINAL		
	VALUE	DF	SIG.		VALUE	SIG.
CHI-SQUARE	15.64	8	.04	CRAMER'S V	.13	.04

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	23 (12.7)	75 (41.4)	59 (32.6)	18 (9.9)	6 (3.3)
НИШ	F (%)	46 (24.7)	72 (38.7)	55 (29.6)	11 (5.9)	2 (1.1)
БАЊА ЛУКА	F (%)	20 (20.6)	35 (36.1)	34 (35.1)	4 (4.1)	4 (4.1)

ТАБЕЛА 7: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА СРЕДСТВА ИНФОРМИСАЊА КОЈА ПИШУ О ДЕШАВАЊИМА У СПОРТУ СУ ПОД ВЕЛИКИМ УТИЦАЈЕМ ПОЛИТИЧАРА НА ВЛАСТИ

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	76 (42.0)	59 (32.6)	34 (18.8)	9 (5.0)	3 (1.7)
НИШ	F (%)	74 (39.8)	67 (36.0)	41 (22.0)	4 (2.2)	0 (.0)
БАЊА ЛУКА	F (%)	42 (43.3)	33 (34.0)	20 (20.6)	2 (2.1)	0 (.0)

ТАБЕЛА 8: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА УСПЕСИ СПОРТИСТА ДОПРИНОСЕ ЈАЧАЊУ ПАТРИОТИЗМА

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	89 (49.2)	62 (34.3)	23 (12.7)	4 (2.2)	3 (1.7)
НИШ	F (%)	100 (53.8)	67 (36.0)	15 (8.1)	3 (1.6)	1 (.5)
БАЊА ЛУКА	F (%)	58 (59.8)	27 (27.8)	10 (10.3)	0 (.0)	2 (2.1)

ТАБЕЛА 9: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА УСПЕСИ СПОРТИСТА ПОДСТИЧУ БУЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНИХ ОСЕЂАЊА

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	125 (69.1)	36 (19.9)	9 (5.0)	5 (2.8)	6 (3.3)
НИШ	F (%)	123 (66.1)	37 (19.9)	18 (9.7)	5 (2.7)	3 (1.6)
БАЊА ЛУКА	F (%)	73 (75.3)	16 (16.5)	4 (4.1)	4 (4.1)	0 (.0)

ТАБЕЛА 10: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ЦЕРЕМОНИЈЕ ДОДЕЛЕ МЕДАЉА НАШИМ СПОРТИСТИМА НА МЕЂУНАРОДНИМ ТАКМИЧЕЊИМА ЧИНЕ ВАС ПОНОСНИМ ШТО ЖИВИТЕ У СРБИЈИ – РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	80 (44.2)	51 (28.2)	24 (13.3)	12 (6.6)	14 (7.7)
НИШ	F (%)	59 (31.7)	51 (27.4)	41 (22.0)	17 (9.1)	18 (9.7)
БАЊА ЛУКА	F (%)	32 (33.0)	37 (38.1)	8 (8.2)	10 (10.3)	10 (10.3)

ТАБЕЛА 11: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА ХУЛИГАНСКО ПОНАШАЊЕ НАВИЈАЧА НА СПОРТСКИМ ДОГАЂАЈИМА ВРЕЂА ВАША НАЦИОНАЛНА ОСЕЂАЊА

	CHI-SQUARE TESTS			NOMINAL BY NOMINAL		
	VALUE	DF	SIG.	VALUE	SIG.	
CHI-SQUARE	17.81	8	.02	CRAMER'S V	.13	.02

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	95 (52.5)	51 (28.2)	23 (12.7)	9 (5.0)	3 (1.7)
НИШ	F (%)	71 (38.2)	66 (35.5)	39 (21.0)	5 (2.7)	5 (2.7)
БАЊА ЛУКА	F (%)	56 (57.7)	29 (29.9)	8 (8.2)	4 (4.1)	0 (.0)

ТАБЕЛА 12: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА АМБЛЕМИ, ГРБОВИ И ДРУГА ОБЕЛЕЖЈА НА СПОРТСКОЈ ОПРЕМИ ДОПРИНОСЕ ЈАЧАЊУ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА

CHI-SQUARE TESTS				NOMINAL BY NOMINAL		
	VALUE	DF	SIG.		VALUE	SIG.
CHI-SQUARE	19.97	8	.01	CRAMER'S V	.14	.01

		ПОТПУНО ТАЧНО	УГЛАВНОМ ТАЧНО	НИСАМ СИГУРАН	УГЛАВНОМ НЕТАЧНО	ПОТПУНО НЕТАЧНО
ЛЕПОСАВИЋ	F (%)	146 (80.7)	26 (14.4)	7 (3.9)	1 (.6)	1 (.6)
НИШ	F (%)	111 (59.7)	42 (22.6)	14 (7.5)	8 (4.3)	11 (5.9)
БАЊА ЛУКА	F (%)	53 (54.6)	24 (24.7)	10 (10.3)	4 (4.1)	6 (6.2)

ТАБЕЛА 13: КОНТИГЕНЦИЈСКА ТАБЕЛА АЈТЕМА НАШИ СПОРТИСТИ НА МЕЂУНАРОДНИМ ТАКМИЧЕЊИМА МОРАЈУ ПЕВАТИ ДРЖАВНУ ХИМНУ

CHI-SQUARE TESTS				NOMINAL BY NOMINAL		
	VALUE	DF	SIG.		VALUE	SIG.
CHI-SQUARE	31.48	8	.00	CRAMER'S V	.18	.00

FUNCTION	EIGEN VALUE	% OF VARIANCE	CUMULATIVE %	CANONICAL CORRELATION	WILKS' LAMBDA	CHI-SQUARE	DF	SIG.
1	.25	80.4	80.4	.45	.75	129.94	26	.00

ТАБЕЛА 14: КАНОНИЧКЕ ДИСКРИМИНАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ

ПОЛИТИКА ИМА ВЕЛИКИ УТИЦАЈ НА СПОРТ	Fc 1 -.61*
НАШИ СПОРТИСТИ НА МЕЂУНАРОДНИМ ТАКМИЧЕЊИМА МОРАЈУ ПЕВАТИ ДРЖАВНУ ХИМНУ	.46*
ПРОМОЦИЈА ПОЛИТИЧКОГ СИСТЕМА СЕ ОСТВАРУЈЕ КРОЗ СПОРТ	-.38*
НАШИ СПОРТИСТИ НА МЕЂУНАРОДНИМ ТАКМИЧЕЊИМА МОРАЈУ ПЕВАТИ ДРЖАВНУ ХИМНУ	.35*
СПОРТ ИМА ВЕЛИКИ УТИЦАЈ НА ПОЛИТИКУ	-.33*

ТАБЕЛА 15: МАТРИЦА СТРУКТУРЕ

УНИВЕРЗИТЕТ	Fc 1
ПРИШТИНА	-.60
НИШ	.51
БАЊА ЛУКА	.13

ТАБЕЛА 16: ЦЕНТРОИДИ ГРУПА

У овом раду нису презентовани сви резултати који су добијени у току обраде података. Извршена је селекција, која је пружила битне нумеричке информације неопходне за разумевање интерпретације резултата. Обрада података у манифестном простору је презентована кроз табеле за контингенцију и у раду су дате само оне табеле код којих су у поступку утврђивања разлика у ставовима између анализираних група студената добијене статистички значајне разлике.

Ставови студената датих у контингенцијској табели ајтема *Политика има велики утицај на спорт* (Табела 1) показују да су дискриминацији група допринели ставови студената из Ниша

„потпуно тачно” и из Лепосавића и Бања Луке „углавном тачно” на дату тврдњу. Контингенцијска табела ајтема *Сјорџ има велики уџицај на џолиџику* (Табела 2) показује да су ставови студената из Лепосавића и Ниша „нисам сигуран” и студената из Бања Луке „углавном тачно” на дату тврдњу и допринели статистички значајној разлици између група. Ставови студената према тврдњи *Промоција џолиџичкој сисџема се осџварује кроз сјорџ* показују да дискриминацији група доприносе ставови студената из Лепосавића „нисам сигуран” и студената из Бања Луке „углавном тачно” на дату тврдњу али и да студенти са сва три факултета у великом броју сматрају да се промоција политичког система остварује кроз спорт. Контингенцијска табела ајтема *Заслужни сјорџисџи џреба да буду чланови џолиџичких сџранака* (Табела 4) показује да су дискриминативни ставови студената спортиста „углавном нетачно” и „потпуно нетачно” на дату тврдњу али и да студенти са сва три факултета у веома малом броју сматрају да заслужни спортисти треба да буду чланови странака. Контингенцијска табела ајтема *Захваљујући џолиџичарима који раде у сјорџу „сјорџ” је џонос Срџије и Реџудлике Срџске* (Табела 6) показује да су дискриминативни ставови студената из Лепосавића и Бања Луке „потпуно тачно” и из Ниша „потпуно нетачно” на дату тврдњу. На ову тврдње студенти из Лепосавића и Бања Луке у већини дају врло сличне одговоре за разлику од студената из Ниша. Из контингенцијске табеле ајтема *Хуџианско џонашање навијача на сјорџским доџађајима вређа Ваша национална осеђања* (Табела 10) евидентно је да се студенти са сва три факултета у великом броју слажу са датом тврдњом. Такође и из контингенцијских табела ајтема *Амџлеми и џрбови доџриносе јачању националној иџенџиџеџа* као и ајтема *Наши сјорџисџи на џакмичењима морају џеваџи државну химну* закључујемо да се студенти у огромном проценту слажу са датом тврдњом. Занимљив је податак из табела да 80,7% студената из Лепосавића сматра да спортисти морају на међународним такмичењима да певају химну (Табела 13).

Резултати дискриминативне анализе ставова о односу политике и спорта показују да се испитиване групе студената, с обзиром на Универзитет са ког долазе, статистички значајно разликују. Трансформацијом и кондензацијом варијабли у овом простору изолована је једна дискриминативна функција која максимално раздваја групе студената на основу дискриминативних коефицијената. Наиме, коефицијент каноничке корелације прве функције износи .45 (Табела 14). Значајност дискри-

минације тестирана је помоћу Wilks-lambda теста (.75) и Бартлетовог теста ($\chi^2=129.94$). Добијени резултати пружају информације на основу којих се види да између група студената са различитих универзитета постоје статистички значајне разлике, Сиг = .00. Увидом у коефицијенте који детерминишу прву добијену дискриминативну функцију (Табела 15) може се запазити да она сепарира студенте на основу следећих пет ајтема а који су се односили на следеће тврдње:

- Политика има велики утицај на спорт (студенти факултета из Ниша и Бања Луке више се слажу у одговорима него студенти из Лепосавића иако, генерално, студенти имају позитивно слагање са датом тврдњом, добар проценат студената Факултета из Лепосавића је и неодлучан).
- Наши спортисти на међународним такмичењима морају да певају државну химну (генерално постоји сагласност у ставу према датој тврдњи, али 80 % анкетираних студената из Лепосавића имају став да се потпуно слажу).
- Промоција политичког система остварује се кроз спорт (студенти из Ниша и Бања Луке имају сличне ставове према датој тврдњи али постоји и велики број неодлучних студената из Лепосавића као и мањи број оних који се потпуно слажу са тврдњом).
- Заслужни спортисти треба да буду чланови политичких странака (већи број студената из Лепосавића се слаже са датом тврдњом, за разлику од студената из Ниша и Бања Луке).
- Спорт има велики утицај на политику; (студенти из Ниша и Бања Луке се слажу у ставовима на дату тврдњу а студенти из Лепосавића се у већем броју не слажу или немају став о томе).

Генерално посматрајући, највеће су разлике у ставовима на дате тврдње уочене између студената факултета из Ниша и студената факултета из Лепосавића, док су мање разлике у ставовима уочене код студената из Бања Луке у односу на ставове које су изнели студенти из Ниша и Лепосавића.

ЗАКЉУЧЦИ Утицај политике на спорт је веома изражен, јер је политика у савременом друштву битно ојачала и преузела многобројне друштвене функције. У њеном домену је присутан и спорт, као

изузетно важна друштвена делатност која се уређује према потребама одређеног друштва, али и као област у коју се уграђују и промовишу владајуће друштвене вредности и пожељни политички обрасци. С друге стране и утицај спорта на политику није нимало занемарљив, јер се принципи конкуренције и конкуренције, као основна обележја спорта, преносе на национални план и постају ствар престижа. То је у непосредној вези са националном идентификацијом у спорту, јер успеси спортиста, нарочито на међународним такмичењима, као и њихово понашање, гестови након победа, изјаве и поруке, остављају снажан утисак у јавности, јер су оне увек говор победника, израз надмоћи и националног поноса. У томе велику улогу имају и многе пропратне појаве које су у непосредној вези са спортским успесима, особито реакције средстава масовних комуникација, које битно утичу на формирање јавног мњења, чиме се у домаћој јавности подстиче свест о припадности нацији, развија позитиван однос према њој и учвршћује национални идентитет.

Резултати истраживања, међу студентима спорта и физичког васпитања у Лепосавићу, Нишу и Бања Луци, изражавају став да се може генерално закључити како студенти добро препознају утицај политике у спорту. У том контексту, они веома добро запажају појаве и процесе националне идентификације који су присутни на спортским такмичењима и догађајима поводом њих. У својим одговорима на постављена питања, студенти углавном указују на чињеницу да политика има велики утицај на спорт, што нарочито истичу студенти из Ниша, док студенти из Лепосавића нису у то баш убеђени. С друге стране, да спорт има значајног утицаја на политику, студенти нису толико сигурни, јер очито не препознају довољно механизме утицаја спорта на политику. Међутим, они добро запажају да се успеси врхунских спортиста користе не само за промоцију државе, већ и за личну промоцију политичара и политичких странака. Такође, студенти сматрају и да су медији масовних комуникација, који пишу и говоре о дешавањима у спорту, под великим утицајем политичара на власти. Осим тога, у великом сагласју су и одговори студената да успеси спортиста подстичу буђење националних осећања и доприносе јачању патриотизма. Студенти добро запажају и улогу симболичких обележја, тако да су и њихови одговори у великом сагласју да амблеми, грбови и друга обележја на спортској опреми доприносе јачању националног идентитета. У вези са ставом да спортисти на међународним такмичењима

треба да певају државну химну, већина студената, особито из Лепосавића и Ниша, сматра да је то њихова обавеза. Посебно је значајно да готово сви студенти истичу како хулиганско понашање навијача на спортским догађајима вређа њихова национална осећања. Битне разлике у одговорима студената о појединим питањима или њихове реакције на поједине тврдње из упитника, могуће је разумети кроз њихову перцепцију друштвеног значаја спортских успеха, нарочито на међународним такмичењима.

-
- ЛИТЕРАТУРА Anderson, B. (1991). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Antonić, S. (2003). *Nacija u strujama prošlosti — ogledi o održivosti demokratije u Srbiji*. Beograd: Čigoja štampa.
- Базић, Ј. (2011). „Национални идентитет у процесу политичке социјализације”. *Српска политичка мисао*, 34(4), 335-354.
- Базић, Ј. и Пешић, М. (2012). *Социологија*. Лепосавић: Учитељски факултет.
- Girginov, V. (2004). „Totalitarian sport: Towards an Understanding of its Logic, Practice and Legacy”. *Politics, Religion & Ideology*, 5(1), 25-58.
- Guttmann, A. (1986). *Sports Spectators*. New York: Columbia University Press.
- Dahl, R.A. (1989). *Democracy and its Critics*. New Haven: Yale University press.
- Dunning, E. & Malcolm, D. (2003). *Issues in the Sociology of Sport*. London: Routledge.
- Ђорђевић, И. (2009). „Умеју ли антрополози да играју фудбал?, Sport i identitet u savremenoj Srbiji”. *Antropologija*, Beograd, 9, 89-90.
- Ђорић, М. (2012). *Huliganizam: Nasilje i sport*. Vranje: Udruženje Nauka i društvo Srbije.
- Koković, D. (2010). *Društvo, nasilje i sport*. Novi Sad: Mediterran Publishing.
- Kustec, L.S. i Maksmuti, A. (2011). „Odnos politike i sporta u perspektivi teorijskih analiza u politikologiji”. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, 7(1), 147-170.
- Selhanović, D. (2007). „Sport - najsnažniji promidžbeni adut”. *Medianali*, 1(1), 95-102.
- Simonović, Lj. (2001). *Filozofski aspekti modernog olimpizma*. Beograd: Lorka.

Станковић, В. и Базић, Ј. (2013). „Студенти, спорт, политика”. *Теме*, 37(2), 843–856.

Coffey, T. (2003). *A better democratic model*. Trafford: Victoria.

Habermas, J. (1982). *Problemi legitimacije u kasnom kapitalizmu*. Zagreb: Naprijed.

Heywood, A. (1999). *Political Theory. An Introduction*. New York: Palgrave, Houndmills.

JOVAN R. BAZIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA, WITH TEMPORARY HEAD-OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, TEACHERS' TRAINING FACULTY
PRIZREN – LEPOSAVIĆ

VEROLJUB S. STANKOVIĆ

UNIVERSITY OF PRIŠTINA, WITH TEMPORARY HEAD-OFFICE
IN KOSOVSKA MITROVICA, FACULTY OF SPORTS AND PHYSICAL EDUCATION
LEPOSAVIĆ

PETAR D. PAVLOVIĆ

UNIVERSITY OF BANJA LUKA
FACULTY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS
REPUBLIKA SRPSKA

SUMMARY

STUDENTS ABOUT POLITICS AND NATIONAL IDENTIFICATION IN SPORTS

This paper discusses the results of the research on politics and national identification in the sports, which was conducted among the students of the Faculty of Sports and Physical Education at the University of Kosovska Mitrovica, Niš and Banja Luka. This study included a total of 464 students, and it was conducted in April and May 2013 in Leposavić, Niš and Banja Luka. The main goal of this research is to determine to which extent the students recognize the influence of politics in the sports at the level of everyday practice, and how they view the process of consolidation and expression of national identity in sports. This paper also points to the relevant theoretical and methodological approaches to understanding politics, sports and national identity, as well as their mutual relations.

The results of the survey show that students recognize not only the impact of politics in sports but also the expression of national identification in sports competitions, as well as in the events relating to them, in which an exceptional role is played by the media of mass communication. In their responses to the questions, the students indicated that the politics has a major impact on the sports, and that sports have a significant impact on politics, noting that the success of the top sportsmen, especially in international competitions, encourage the awakening of national feelings, strengthen national identification and contribute to the strengthening of patriotism. This effect is particularly reinforced by the behavior and statements of top athletes in the media, after major sporting results, as well as the statements of the highest state officials on these occasions. That is why these achievements are of great significance for the promotion of the state and the nation, but they are, on the other hand, also very useful

for personal promotion of politicians and political parties in power. The students also observed the importance of the role of the symbolic features in sports, and, in this context, claim that the emblems, coats of arms, and other national symbols on the sports gear contribute to the strengthening of national identity.

Regarding the attitude that the athletes in international competitions should sing the national anthem, most students, especially from Leposavić, believe that it is their obligation to do so. It is particularly significant that almost all the students emphasize that the hooligan behavior of fans at sports events insults their national feelings.

KEY WORDS: national identity, sports, politics, students.